

המחלקה לתלמוד ע"ש נפתל-יפה

המגמה לתלמוד

ד"ר אהרן עמית	ראש המחלקה:
י' ריבלין, י' שפיגל, ד' שפרבר, י' תבורי	פרופסור אמריטוס:
ד' הנשקה, ל' מוסקוביץ, ח' מיליקובסקי, א' שמש	פרופסור מן המניין:
מ' בר-אילן, ג' וולף, ח' מאק	פרופסור חבר:
י' גלינסקי, מ' סבתו, א' עמית, ע' פוקס, פ' רוט	מרצה בכיר:
א' ארנד	מורה בכיר:
ב' כהן, א' עצמון, ב' קצוף	מרצה:
ח' בורגנסקי	מורה:
depttl@mail.biu.ac.il	דואר אלקטרוני:
03-5318593, 03-5318612	טלפון:
03-7384152	פקס:
03-5318612, 03-5318593	טל' מענה קולי:
8:00-13:00	שעות קבלת קהל:
8:00-12:00	שעות קבלה טלפונית:

המחלקה לתלמוד עוסקת במחקר התורה-שבעל-פה ובהוראתה, על היבטיה הפילולוגיים, הספרותיים, ההיסטוריים והמשפטיים. הספרות הנלמדת כוללת את ספרות התורה שבעל-פה לדורותיה, דהיינו: ספרות התנאים (משנה, תוספתא ומדרשי הלכה) והאמוראים (התלמוד הירושלמי והתלמוד הבבלי), ספרות האגדה והספרות הרבנית שנוצרה בזמננו שלפני חתימת התלמוד ועד ימינו. הספרות הרבנית מוגדרת בצורה רחבה ביותר והיא כוללת פרשנות תלמודית, ספרי פסיקה, אוספי מנהגים וספרות השו"ת.

בקורסי מבוא לומדים תלמידי המחלקה את הגישות והשיטות של המחקר האקדמי בכל תחום, קוראים בספרות המקורות ובספרות המחקר, נחשפים לבעיות העולות מן המחקר המדעי של הטקסטים ורוכשים כלי מחקר ומתרגלים את השימוש בהם. בקורסים מתקדמים התלמידים מעמיקים את היכרותם עם השיטות המדעיות והמתודולוגיות השונות הנוהגות בכל תחום. התלמידים מתבקשים לנסות את כוחם ביישומן של שיטות אלה על-ידי כתיבת עבודות סמינריוניות בתחומים הנלמדים. הקורסים עוסקים במגוון רחב של נושאים, ובהם: ספרים מיוחדים, עולם האמונות והדעות של חז"ל, פרקים מתולדות ההלכה לאורך ההיסטוריה (מימי בית שני וההלכה הכיתתית ועד ימינו) ולרוחב ההלכה (תפילה, מועדים, כשרות, אישות וענייני חושן משפט), ונושאים מן המשפט העברי (בעיקר בתחום אישות וחושן משפט).

המחלקה פתוחה לכול ורואה חשיבות מרובה בקליטת תלמידים מסוגי רקע שונים. במסגרת המחלקה קיימת מגמה מיוחדת לתורה-שבעל-פה המיועדת לתלמידים שאינם בעלי רקע תלמודי נרחב. מספר תכניות מחקר העוסקות בתחומים השונים של המחקר שפורטו למעלה קיימות במחלקה, ותלמידי המחלקה יכולים להשתלב בתכניות אלה. המחלקה מציעה מספר מלגות צנועות לתלמידיה על פי שיקולים של הצטיינות בלימודים ומצב כלכלי.

תלמידי המחלקה יכולים לקבל, בשיתוף עם בית הספר לחינוך, רישיון להוראת התורה שבעל-פה במוסדות החינוך במדינת ישראל, כולל מוסדות על-יסודיים.

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ז
מבנה הלימודים והדרישות לתואר ראשון

א. תנאי קבלה לתואר ראשון

1. תעודת בגרות.
2. מבחן פסיכומטרי (מועמדים בעלי ממוצע בגרות של 9.5 ומעלה פטורים מבחינת הכניסה הפסיכומטרית).
3. יכולת ללמוד טקסט תלמודי באופן עצמאי.

במקרים מיוחדים יתקבלו מועמדים כתלמידים שלא מן המניין, בהתאם לתקנות האוניברסיטה.

ב. מסלולי לימוד לתואר הראשון

המחלקה לתלמוד מקיימת מספר מסלולי לימוד לתואר הראשון, ואלה הם:

1. מסלול מורחב - 46 ש"ש - למי שמבקש להתמחות בתלמוד בהרחבה ואינו מעוניין ללמוד מקצוע אחר. מס' המסלול 9101;
2. מסלול *מורחב מיוחד לרמ"ם - 30 ש"ש - מיועד לרבנים בעלי הסמכה מוכרת מהרבנות הראשית או למי שלמדו לפחות 6 שנים בישיבת הסדר, או בישיבה גבוהה, או במוסד תורני אחר שבו מתקיימים הלימודים לפחות 25 שעות בשבוע. שאר תנאי הקבלה – כמקובל באוניברסיטה. התלמיד חייב להשלים את לימודיו במסלול זה תוך שנתיים. מס' המסלול: 9102;
3. תלמוד כמקצוע ראשי - 30 ש"ש - מס' המסלול: 9201;
4. מסלול דו-ראשי - 27 ש"ש - למי שמבקש ללמוד גם במחלקה אחרת המציעה אף היא הסדר של מסלול דו-ראשי. מס' המסלול: 9250;
5. מסלול דו-ראשי מובנה - 25 ש"ש - למי שמבקש ללמוד בהיקף דומה במחלקה אחרת שיש הסכם בינה לבין המחלקה לתלמוד; המחלקות הן: תני"ך, תולדות עם ישראל, ספרות עם ישראל, לימודי ארץ ישראל, לשון עברית, לימודים קלאסיים ולימודי מידענות. מספר המסלול: 9260;
6. מסלול ישיר לתואר השני. על פי תקנון האוניברסיטה מקיימת המחלקה לתלמוד מסלול לימודים ישיר לתואר שני, לתלמידים מצטיינים. התכנית מיועדת לתלמידים המצטיינים בלימודיהם לתואר הראשון. תלמידים אלה יכולים להתחיל את לימודיהם לתואר השני בשנה האחרונה ללימודי התואר הראשון. התכנית כפופה לתנאים הנהוגים באוניברסיטה במסלול הישיר, ופרטים עליה ניתן לקבל במזכירות האקדמית ובוועדה לתואר שני.

הבהרה 1: ש"ש (=שעה שנתית) פירושה קורס בן שעה אחת המתקיים מדי שבוע בשבוע במשך שנה אקדמית שלמה, או קורס בן שתיים המתקיים בסמסטר אחד בלבד. סטודנט הלומד, למשל, במשך שנה שלמה 24 שעות מדי שבוע בשבוע "אגר" באמתחתו 24 שעות שנתיות.

הבהרה 2: רוב תלמידי האוניברסיטה חייבים בלימודי יסוד ביהדות בהיקף של 14 ש"ש, מהם 4 ש"ש בתלמוד. תלמידי המחלקה, בכל המסלולים, חייבים ללמוד את 4 השעות השנתיות של חובת לימודי היסוד בתלמוד מתוך קורסי הבחירה של המחלקה, בנוסף לדרישות הש"ש בהתאם למסלולם. הוראה זו אינה חלה על תלמידי הפטורים מלימודי יסוד.

ג. פירוט הדרישות

1. להלן פירוט הקורסים לכל התלמידים, לפי מכסת השעות שהתלמיד חייב בהן בכל מסלול. הקורסים מאוגדים ב"אשכולות" לפי תחומיהם.

2. מטלות נוספות

בכל המסלולים הנ"ל התלמידים חייבים במטלות נוספות שהאוניברסיטה מטילה על כל תלמידיה (כגון: שפה זרה, קורסים כלליים ולימודי יסוד) והן מפורטות במקום אחר בחוברת זו. על התלמיד מוטלת החובה לברר בדיוק מה הן חובותיו ולמלא אותן.

דרישות לתלמוד במסלול מורחב:

46 ש"ש בהיקף הבא:

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ז

שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות- חובה בשנים א'-ג'
שנים ב'-ג'- קורסי בחירה
3 עבודות סמינריוניות

רשימה מפורטת של הקורסים ניתן לראות בכתובת:

https://priel.biu.ac.il/yedion/fireflyweb.aspx?prgname=S_PROG&Arguments=-N10,-N2017,-N10101

דרישות לתלמוד במסלול מורחב מיוחד לרמי"ם:

30 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות – חובה בשנים א'-ג'
שנה ב'- שתי עבודות סמינריוניות

רשימה מפורטת של הקורסים ניתן לראות בכתובת:

https://priel.biu.ac.il/yedion/fireflyweb.aspx?prgname=S_PROG&Arguments=-N09,-N2017,-N9102

דרישות לתלמוד במסלול ראשי:

30 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות- חובה בשנים א'-ג'
שנים ב'-ג'- קורסי בחירה
2 עבודות סמינריוניות

רשימה מפורטת של הקורסים ניתן לראות בכתובת:

https://priel.biu.ac.il/yedion/fireflyweb.aspx?prgname=S_PROG&Arguments=-N09,-N2017,-N9201

דרישות לתלמוד במסלול דו-ראשי מובנה:

25 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה
בחינת בקיאות- חובה בשנים א'-ג'
שנים ב'-ג'- קורסי בחירה
שתי עבודות סמינריוניות

רשימה מפורטת של הקורסים ניתן לראות בכתובת:

https://priel.biu.ac.il/yedion/fireflyweb.aspx?prgname=S_PROG&Arguments=-N09,-N2017,-N9250

דרישות לתלמוד במסלול דו-ראשי לא מובנה:

27 ש"ש בהיקף הבא:
שנה א'- קורסי חובה בהיקף של 6 ש"ש
קורסי בחירה

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ז

בחינת בקיאות- חובה בשנים א'-ג'
שנים ב'-ג'- קורסי בחירה
שתי עבודות סמינריוניות

רשימה מפורטת של הקורסים ניתן לראות בכתובת:

https://priel.biu.ac.il/yedion/fireflyweb.aspx?prgname=S_PROG&Arguments=-N09,-N2017,-N9260

מבנה הלימודים והדרישות לתואר שני

א. תנאי קבלה לתואר השני

תנאי הקבלה ללימודי התואר השני הם:

- א. תואר ראשון בציון ממוצע של 76% לפחות. תלמידים המצטיינים בלימודיהם לתואר הראשון יכולים להירשם לאחד ממסלולי התואר השני לפני סיום התואר הראשון, בתכנית הנקראת "מסלול ישיר לתואר שני". תלמיד שבלימודי התואר הראשון לא התמחה בתלמוד כחוג ראשי יחויב בהשלמות בהתאם למסלול שלו, כמפורט להלן.
- ב. ראיון אישי למועמדים למסלול א' (עם תזה)

ב. מסלולי לימוד לתואר השני

בלימודי התואר השני קיימים שלושה מסלולים: מסלול א', הכולל כתיבת מחקר מתקדם (תזה); מסלול ב' - מסלול משולב לתואר השלישי. מסלול זה מיועד לתלמידים מצטיינים במיוחד; מסלול ג' המיועד לאלה הרוצים להרחיב את ידיעותיהם בלי להתמקד במחקר. הקורסים הנדרשים והמטלות האחרות ייקבעו בהתאם לרקע התלמיד.

1. מסלול א' (עם תזה)

- א. בוגרי התואר הראשון בתלמוד חייבים ב-12 ש"ש בקורסים המיועדים לתלמידים משנה ג' ומעלה (קורסים אלה מסומנים ג+ ברשימת הקורסים).
- ב. תלמידים שאינם בעלי תואר אקדמי בתלמוד חייבים גם בהשלמות בהיקף של עד 6 ש"ש (בתיאום עם ראש המחלקה) – ס"ה 18 ש"ש, מתוכם 12 ש"ש בקורסים המיועדים לתלמידים משנה ג' ומעלה (קורסים אלה מסומנים ג+ ברשימת הקורסים). רשימה מפורטת של הקורסים ניתן לראות בכתובת:
https://priel.biu.ac.il/yedion/fireflyweb.aspx?prgname=S_PROG&Arguments=-N09,-N2017,-N9401

2. מסלול ב' (מסלול משולב לתואר שלישי)

במסלול זה רשאי להשתלב מי שסיים את לימודי התואר הראשון במחלקה לתלמוד בהיקף של מקצוע ראשי לפחות ובממוצע של 86 לפחות, וכתב עבודה סמינריונית מצטיינת, או מי שלומד בשנה הראשונה לתואר השני וכתב שתי עבודות סמינריוניות מצטיינות. תלמידים במסלול זה חייבים בקורסים כמפורט במסלול א'. פרטים נוספים ניתן למצוא בתקנון הלימודים של הוועדה לתואר השלישי.

3. מסלול ג' (בלי תזה)

- א. בוגרי התואר הראשון בתלמוד חייבים ב-18 ש"ש, בקורסים המיועדים לתלמידים משנה ג' ומעלה (קורסים אלה מסומנים ג+ ברשימת הקורסים).
- ב. תלמידים שאינם בעלי תואר אקדמי בתלמוד חייבים גם בהשלמות בהיקף של עד 6 ש"ש – ס"ה 24 ש"ש, מתוכם 18 ש"ש בקורסים המיועדים לתלמידים משנה ג' ומעלה (קורסים אלה מסומנים ג+ ברשימת הקורסים).

רשימה מפורטת של הקורסים ניתן לראות בכתובת:

ג. פירוט הדרישות

1. פירוט הרכב הקורסים לכל התלמידים, לפי מכסת השעות שהתלמיד חייב בהן בכל מסלול. הקורסים מאוגדים ב"אשכולות" לפי תחומיהם.
2. עבודת המחקר - תזה (למסלול א')
להוראות כלליות על עבודת המחקר ראה נספחים 1, 2 ו-3 לתקנות הוועדה לתואר שני. יש להגיש את ההצעה של תכנית המחקר לשיפוט במחלקה עד סוף שנת הלימודים הראשונה. אחרי הגשת העבודה, התלמיד יבחן בחינת גמר בעל-פה על עבודת המחקר.
3. מטלות נוספות
בכל המסלולים הנ"ל התלמידים חייבים במטלות נוספות שהאוניברסיטה מטילה על כל תלמידיה, והן מפורטות במקום אחר בחוברת זו. על התלמיד מוטלת החובה לברר בדיוק מה הן חובותיו ולבצע אותן.

מבנה הלימודים והדרישות לתואר שלישי

המחלקה לתלמוד מדריכה את תלמידיה המתקדמים בכתיבת עבודות מחקר לקראת קבלת התואר השלישי, הן במסגרת המסלול הרגיל והן במסגרת המסלול המשולב (עיין תקנון האוניברסיטה ללימודים לתואר השלישי).

א. תנאי קבלה

1. תואר שני ממוסד אקדמי מוכר.
2. למסלול המשולב מתקבלים תלמידים שהתמחו בתלמוד או בתושב"ע בהיקף של מקצוע ראשי והצטיינו בלימודיהם.
3. כתיבת תזה לתואר שני בתלמוד, או עבודת שוות ערך לתלמידים שלא כתבו תזה במסגרת התואר השני שלהם
4. ראיון אישי.

ב. דרישות

1. כתיבת מחקר מתקדם (דיסרטייה) בהדרכת מנחה מטעם המחלקה.
2. השתתפות בקורסים. תכנית הלימודים תיקבע על ידי ראש המחלקה באופן אישי לכל תלמיד, בהתחשב בלימודיו הקודמים ובתחום מחקרו, ובתיאום עם המנחה.
3. השתתפות בקולוקוויום המחלקתי בכל שנות הלימודים.
4. פרטים נוספים מצויים בחוברת מיוחדת לענייני התואר השלישי.
בחינות בספרות המקורות ובספרות השו"ת. הדרישה תיקבע על ידי ראש המחלקה באופן אישי לכל תלמיד, בהתחשב בלימודיו הקודמים ובתחום מחקרו, ובתיאום עם המנחה.